

Karja suurema viljakuse kindlustab teadlik ristamine

Aretusihistu aastakoosolekul tõdesime, et 14 aastat toimunud järjekindel valik liha kvaliteedi osas on end õigustanud. Aeg on tähelepanu suunata emiste viljakuse tõstmisele ja aastaemisel võõrutatud põrsaste arvu suurendamisele.

Igasuguse analüüsi aluseks on algandmed, nende abil hetkeolukorra määratlemine ning analüüsist tulenevalt uute eesmärkide seadmine. Järgnevas analüüsis on kasutatud JKK andmebaasi andmeid. Ühtlasi tänan neid farmereid, kes kasutavad jõudlusandmete kogumiseks Possu programmi ja edastavad need hindamiseks Jõudluskontrolli Keskuse andmebaasi, andes sellega suure panuse aretusprogrammi "Marmorliha" elluviimiseks. Analüüs on vaesem nende karjade võrra, kes kasutavad küll seemendusjaama kultide spermat, kuid andmebaasiga ei suhtle. **Tõeterake 1 – viljakuse päritavuskoeffitsient on madal ja vähe päritav. Viljakust saab suurendada teadlikku ristamist kasutades.**

Tõestuseks on tabel 1, mis kajastab puhtatõuliste ja erinevate ristandkombinatsioonide viljakust neljal viimasel aastal. Selgelt eristub teistest tõukombinatsioonidest kahe valge tõu esimese põlvkonna ristandemiste viljakus. Kõik teised toovad põrsaid puhtatõuliste emistega samal tasemel või isegi vähem.

Tõeterake 2 – ristamisel avalduv heteroosiefekt on suurim esimese põlvkonna ristandemiste (LY, YL) seemendamisel põlvnemiselt puhtatõuliste lihatõugu kultidega (P). Tõestus on tabelis 2, milles on toodud seemendusjaama karjas olevate kultidega saadud pesakondade arv ja keskmine viljakus. Kui tabelis 1 küünib puhtatõuliste pieträänemiste viljakus vaevalt

10 põrsani pesakonnas, mis on lihatõugudele iseloomulik, siis puhtatõuliste pieträäni tõugu kultide viljakus on kõrgeim - 11,1 põrsast. See on seletatav sellega, et valdavalt kasutatakse neid kultu ristandemiste seemendamiseks. Emiste seemendamisel djurok-landrassi ja hämpšir-pieträäni ristandkultidega jäävad pesakonnad võrreldes pieträäni tõugu kultidega keskmiselt 0,2-0,3 põrsa võrra väiksemaks.

Järeldus: Tabelis 2 toodud pesakonna andmete alusel saab väita, et puhtatõulise pieträäni tõugu kuldi kasutamine ristandemiste seemendamiseks annab võimaluse suurendada viljakust.

Tõeterake 3 – puhtatõuliste lihatõugu kultide (P) järglased ristandemistega (LY, YL) on ühtlasema lihakehade kvaliteediga kui lihatõugu ristandkultide (DL, HP, PH) järglased. Seda näitab siiani hinnatud lihakehade analüüs, mille kohta saate lugeda Aarne Põldvere artiklist Tõuloomakasvatases 2/2008. Aretus on üks komponent seakasvatases, mille olulisust ei tasu alahinnata. Arvestades neid loodusseaduste tõeterakesi on majanduslikult mõistlik karjades välja vahetada erineva veresusega tootmisemised kahe valge tõu esimese põlvkonna ristandemiste vastu ja saada aastaemise kohta pesakonnas üks elusalt sündinud põrsas keskmiselt juurde. Selle tegevuse aluseks on täpne põlvnemis- ja jõudlusarvestus, piisav puhtatõuliste emiste olemasolu, et tagada karjale vajalikul arvul F1 ristandnooremiste üleskasvatamine. Toetudes eelnevale seame endale eesmärgiks karjades emiste veresuse korrastamise. See õigustab end majanduslikult!

Tabel 1. Emiste viljakus erinevatel tõugudel ja ristandkombinatsioonidel JKK andmed 2004-2007

Aeg	Tõukombinatsioonid									
	L	Y	P	LxY	YxL	LxLY	YxLY	LxYL	YxYL	Muu
2004	10,8	10,4	9,6	11	11,2	10,2	10,5	11,1*	10,5	10,1
2005	10,7	10,3	9,8	11	11	10,1	9,9	10,5	9,4	10,5
2006	10,7	10,2	10	10,9	11	9,9	10	11,1**	8,9	9,9
2007	10,8	10,3	9,9	10,8	11,1	9,6	9,6	10,9	8,8	10,5

* - aastaemiste arv 6

** - aastaemiste arv 21

Tabel 2. Seemendusjaama aktiivsete kultide viljakuse andmed 13.08.2008. a seisuga

Kuldi tõug	Sündinud pesakondade arv	Keskmine viljakus
Landrass	1906	10,9
Jorkšir	934	10,6
Pieträän	2855	11,1
Djurok-landrass	2815	10,9
Hämpšir-pieträän	1624	10,8
Pieträän-hämpšir	651	10,0

Anne Lilleorg
Eesti Tõusigade Aretusihistu
aretusspetsialist